

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПОГОДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Світлана СМОЛЕНСЬКА

"27" серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.завідувача кафедри

Віктор СЛОНЬ

Протокол засідання кафедри будівництва,
архітектури та дизайну ХДАЕУ

від "27"серпня_2024 р. № 1

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Реставрація пам'яток нерухомої культурної спадщини

Назва навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Освітня програма – Архітектура та містобудування

Спеціальність – 191 Архітектура та містобудування

Галузь знань – 19 Архітектура та будівництво

Кропивницький – 2024

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	Реставрація пам'яток нерухомої культурної спадщини
Факультет	Архітектури та будівництва
Назва кафедри	Будівництва, архітектури та дизайну
Викладач	ХЕСІН Вадим Олександрович - атестований архітектор, атестований експерт вищої категорії; старший викладач кафедри БАД ХДАЕУ – <u>лекційний курс</u> , <u>практика</u> .
Контактна інформація	Хесін В. О. - моб. тел. (095)579-43-51, Email: at.arx.khesin@ukr.net
Графік консультацій	Консультації online: Viber, Telegram: +38(095)579-43-51
Програма дисципліни	Змістовна частина 1. Нормативно-правові засади пам'яткоохоронної та реставраційної діяльності в Україні та за кордоном. <u>Тема 1.</u> Мета вивчення та практичне значення дисципліни, загальні визначення та поняття. <u>Тема 2.</u> Аналіз теорії і практики пам'яткоохоронної та реставраційної діяльності в Україні та за кордоном. <u>Тема 3.</u> Національне пам'яткоохоронне законодавство України, міжнародні угоди та конвенції в сфері охорони та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини. Міжнародні та національні, урядові та неурядові пам'яткоохоронні організації. <u>Тема 4.</u> Типологічний аналіз пам'яток нерухомої культурної спадщини. Пам'ятки архітектури та містобудування, історії та культури місцевого та національного значення, об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО. <u>Тема 5.</u> Сучасні практика та актуальні проблеми пам'яткоохоронної та реставраційної діяльності в Україні, проблеми збереження та відновлення об'єктів нерухомої культурної спадщини, що зазнали руйнівного впливу внаслідок війни. Змістовна частина 2. Методичні основи консервації та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини. <u>Тема 6.</u> Структура процесу організації охорони, консервації та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини. Основні види та методики реставрації. <u>Тема 7.</u> Структура та склад пам'яткоохоронних та реставраційних наукових досліджень, науково-дослідницька документація в сфері консервації та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини. <u>Тема 8.</u> Попередні наукові дослідження, обміри та фотофіксація пам'яток нерухомої культурної спадщини. <u>Тема 9.</u> Структура, послідовність розроблення та склад науково-проектної документації на консервацію та реставрацію пам'яток нерухомої культурної спадщини. <u>Тема 10.</u> Моніторинг об'єктів нерухомої культурної спадщини, методика та критерії визначення знов виявлених пам'яток, методи систематизації та актуалізації даних по пам'ятках, облікові дослідження та облікова документація. <u>Тема 11.</u> Цифровізація об'єктів нерухомої культурної спадщини, системні тривимірні моделі історико-архітектурних опорних планів населених пунктів та цінних історико-архітектурних ландшафтів у іноземній та

	національній практиці, перспективні моделі цифрової пам'яткоохоронної мережі, створення національного кадастру пам'яток нерухомої культурної спадщини.
Мова викладання	українська

1. Анотація курсу

Анотація курсу	Дисципліна спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань та прикладних навичок в сфері застосування технологій інформаційного моделювання будівельних об'єктів (BIM-технологій) та геоінформаційних технологій у сучасній архітектурній та містобудівній проектній практиці, у процесі експлуатації та інженерно-технічного моніторингу будівель і споруд, та у практиці управління сталим розвитком громад і територій в Україні.
Інформаційний пакет дисципліни	Силабус та робоча програма початкової дисципліни, конспект лекцій, методичні вказівки до практичних занять, методичні вказівки до лабораторних занять, методичні рекомендації щодо самостійного вивчення курсу та виконання розрахунково-графічної роботи.

2. Мета та завдання курсу

Мета викладання дисципліни	Формування у здобувачів вищої освіти, на основі інноваційних розробок науки та технологій, базових теоретичних знань та прикладних навичок із застосування технологій інформаційного моделювання будівельних об'єктів (BIM-технологій) та геоінформаційних технологій у сучасній архітектурній та містобудівній проектній практиці, у процесі експлуатації та інженерно-технічного моніторингу будівель і споруд, та у практиці управління сталим розвитком громад і територій в Україні..
Завдання вивчення дисципліни	Опанування здобувачами вищої освіти методичним, нормативно-правовим та фаховим інструментарієм реальної архітектурної та містобудівної проектної практики, надбання практичних навичок проектного, управлінського та функціонально-технологічного планування, передпроектного аналізу, розробки архітектурної, містобудівної, конструктивної, інженерно-технічної та технологічної складової проектної документації за допомогою сучасних цифрових технологій тривимірного моделювання, набуття загальної фахової компетентності в сфері архітектурної та містобудівної діяльності.

3. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності здобувача вищої освіти, сформовані в результаті вивчення курсу	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі у сфері архітектури та містобудування, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, на основі застосування сучасних архітектурних теорій та методів.
Загальні	ЗК01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові)	СК02. Здатність застосовувати теорії, методи і принципи фізико-математичних, природничих наук, комп'ютерних технологій для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування. СК06. Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні. СК09. Здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.
Програмні результати навчання (ПРН)	
ПРН	ПР07. Застосовувати програмні засоби, ІТ-технології та інтернет-ресурси для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування. ПР10. Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що використовуються в архітектурно-містобудівному проектуванні.

4. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньої програми

Рік викладання	2024-2025 р.
Семестр	3-й
Курс	2-й
Обов'язкова компонента / Вибіркова компонента	Обов'язкова компонента (ОК 20)
Пререквізити	«Основи графічної майстерності», «Нарисна геометрія та інженерна графіка», «Введення до спеціальності, основи архітектурної композиції та проектування, ергономіка». «Архітектурна типологія», «Історія світової архітектури», «Архітектурне матеріалознавство», «Архітектурні конструкції», «Дизайн архітектурного середовища та ландшафтна архітектура».
Постреквізити	«Архітектурне проектування (у т. ч. виконання курсового проєкту)», «Переддипломна практика», «Кваліфікаційна робота та атестація здобувачів вищої освіти».

5. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів / годин	3/90
Лекції	22 годин
Практичні / Семінарські	24 годин
Лабораторні	-
Самостійна/ Індивідуальна робота	44 години
Форма підсумкового контролю	Екзамен

6. Технічне та програмне забезпечення / обладнання

Технічне та програмне забезпечення	Програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності: ArchiCAD, AutoCAD, AutoCAD Digital, REVIT, Sketch Up.
Обладнання	Ноутбук, персональний комп'ютер (графічна станція) з підключенням до Інтернет, інше обладнання: мультимедійний проектор для: комунікації та опитувань; виконання домашніх завдань; виконання завдань самостійної роботи; розрахунково-графічної роботи, проходження тестування (поточний, рубіжний, підсумковий контроль).

7. Політика курсу

Загальні вимоги	Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал. Активно працювати під час лекцій та практичних занять, брати участь в обговореннях дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Заохочується робота у міждисциплінарних студентських творчих проектних майстернях, наукових гуртках, підготовка тез доповідей та участь у конференціях, підготовка та публікація наукових статей, участь у конкурсах проектних та наукових робіт, тощо.
Політика щодо дедлайнів і перескладання	Письмові роботи, надані з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності). Перескладання відбувається з дозволу провідного викладача за наявності поважних причин (наприклад, хвороба).
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. Процедура відпрацювання пропущених занять з об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, інші, передбачені законом випадки). Не допускати запізнення на заняття. Дотримуватись техніки безпеки. Завчасно ознайомлюватись з темою лекції та/або практичної роботи. Пропущенні заняття відпрацьовувати у встановлений викладачем час.
Політика щодо виконання завдань	Позитивно оцінюються відповідальність, старанність, творча здатність. Під час підготовки до лекцій та практичних занять, виконання самостійної роботи, необхідно спиратись на конспект лекцій та рекомендовану літературу. Водночас вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії та різнобічного вивчення тем дисципліни
Академічна доброчесність	Роботи здобувачів є виключно оригінальним проектним рішенням, дослідженням чи міркуванням. Будь-яке списування або плагіат (використання, копіювання підготовлених завдань та/або розв'язання задач іншими здобувачами) тягне за собою анулювання зароблених балів. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час підсумкового контролю, виконання контрольних робіт заборонено. Списування під час контрольних, тестових робіт та протягом іспиту заборонено.

8. Структура курсу

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			годин				балів
			ЛК	лаб.	семін./ практ.	СР	
Змістовна частина 1. Нормативно-правові засади пам'яткоохоронної та реставраційної діяльності в Україні та за кордоном.							
1-2	Тема 1	Мета вивчення та практичне значення дисципліни, загальні визначення та поняття.	2	-	2	4	4
2	Тема 2	Аналіз теорії і практики пам'яткоохоронної та реставраційної діяльності в Україні та за кордоном.	2	-	2	4	4
3-4	Тема 3	Національне пам'яткоохоронне законодавство України, міжнародні угоди та конвенції в сфері охорони та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини. Міжнародні та національні, урядові та неурядові пам'яткоохоронні організації.	2	-	2	4	4
5-6	Тема 4	Типологічний аналіз пам'яток нерухомої культурної спадщини. Пам'ятки архітектури та містобудування, історії та культури місцевого та національного значення, об'єкти світової спадщини ЮНЕСКО.	2	-	2	4	4
7	Тема 5	Сучасні практика та актуальні проблеми пам'яткоохоронної та реставраційної діяльності в Україні, проблеми збереження та відновлення об'єктів нерухомої культурної спадщини, що зазнали руйнівного впливу внаслідок війни.	2	-	2	4	4
		Всього за змістовну частину	10	-	10	20	20
Змістовна частина 2. Методичні основи консервації та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини.							
8	Тема 6	Структура процесу організації охорони, консервації та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини. Основні види та методики реставрації.	2	-	2	4	4
9	Тема 7	Структура та склад пам'яткоохоронних та реставраційних наукових досліджень, науково-дослідницька документація в сфері консервації та реставрації пам'яток нерухомої культурної спадщини.	2	-	2	4	8
10-11	Тема 8	Попередні наукові дослідження, обміри та фотофіксація пам'яток нерухомої культурної спадщини.	2	-	4	4	8
12	Тема 9	Структура, послідовність розроблення та склад науково-проектної документації на консервацію та реставрацію пам'яток нерухомої культурної спадщини.	2	-	2	4	8
13	Тема 10	Моніторинг об'єктів нерухомої культурної спадщини, методика та критерії визначення знов виявлених пам'яток, методи систематизації та актуалізації даних по пам'ятках, облікові дослідження та облікова документація.	2	-	2	4	4
14	Тема 11	Цифровізація об'єктів нерухомої культурної спадщини, системні тривимірні моделі історико-архітектурних опорних планів населених пунктів та цінних історико-архітектурних ландшафтів у іноземній та національній практиці, перспективні моделі цифрової пам'яткоохоронної мережі, створення національного кадастру пам'яток нерухомої культурної спадщини.	2		2		4
	РГР	«Попередні наукові дослідження, обміри та фотофіксація пам'ятки нерухомої культурної спадщини»	-	-	-	4	4
		Всього за змістовну частину 2	12	-	14	24	40
	Екзамен						40
	Сума		22	-	24	44	100

9. Форми і методи навчання

Лекція	Словесні методи навчання: пояснення (інформаційно-повідомче, інструктивно-практичне, пояснювально-спонукальне, система зображувально-виражальних засобів. Словесний метод (лекція – вступна, тематична, оглядова, підсумкова). Проведення лекційних занять включає: викладення теоретичного матеріалу, оглядові лекції з використанням демонстраційного матеріалу, опорного конспекту, візуалізації змісту лекції з використанням мультимедійних технологій Наочні методи навчання, ілюстрування.
Практичні /Семінарські	Презентації, демонстрація, обговорення, аналіз конкретних ситуацій, дискусія, бесіди, дебати, клаузури, кейс-методи, роботи в малих групах тощо.
Лабораторні	Наочні методи навчання, ілюстрування. Виконання тривимірних моделей об'єктів архітектури, їх окремих елементів та деталей, груп об'єктів тривимірного моделювання.
Самостійна робота	Конспектування, тезування, анотування, рецензування, підготовка рефератів, функціональних та технологічних схем, ескізів проектних рішень, демонстраційних матеріалів презентацій, тез доповідей та участь у конференціях, підготовка та публікація наукових статей.
Індивідуальна робота	Підготовка та захист самостійної науково-проектної розробки та/або реферату, та захист її на заняттях.

10. Система контролю та оцінювання

Поточний контроль	
Конкретно визначаються методи поточного контролю: усний контроль (опитування, бесіда, доповідь, повідомлення тощо); письмовий контроль (контрольна робота, твір, реферат, проектна пропозиція, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі тощо); комбінований контроль; презентація самостійної роботи здобувача; практичний контроль (під час практичних робіт, на практикумах, під час усіх видів практики); спостереження як метод контролю; тестовий контроль; проблемні ситуації тощо. Вимоги та методи до поточного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, реферат, презентація тощо. Оцінювання знань здобувачів на основі поточного контролю відбувається: а) способом перевірки систематичності та активності роботи здобувача над вивченням програмного матеріалу курсу протягом семестру; б) способом виконання завдань самостійної роботи здобувача.	
Підсумковий контроль за змістовою частиною	
Дві ПК ЗЧ передбачено за результатами вивчення модулю 1 і модулю 2. Для проведення підсумкового контролю розроблено контрольні завдання. Варіанти завдань для підсумкового контролю є рівнозначні за трудомісткістю.	
Підсумковий контроль	
Форма проведення екзамену – усна. Види запитань з відкритими відповідями. Загальна підсумкова оцінка з навчальної дисципліни складається із суми балів за поточну успішність (не більше 60 балів) та іспит (не більше 40 балів).	

Розподіл балів з дисципліни

Поточне оцінювання і контроль модулів (бали)													Оцінка (екзамен)	Підсумкова оцінка
Змістова частина 1						Змістова частина 2								
T1	T2	T3	T4	T5	ПК ЗЧ	T6	T7	T8	T9	T10	T11	РГР		
Max 4	Max 4	Max 4	Max 4	Max 4	Max 4	Max 4	Max 8	Max 8	Max 8	Max 4	Max 4	Max 4	Max 40	Max 100

Шкала оцінювання

Шкала рейтингу ХДАЕУ	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна література	1. Аалтонен, Гейнор. Історія архітектури : найвідоміші споруди всіх часів / Гейнор Аалтонен; [голов. ред. І. В. Масляк ; пер. з англ. М. Кошкіна]. — Х. : Фактор, 2012. — 255, [1] с. : кольор. іл. — Бібліогр.: с. 252. — Алф. покажч.: с. 253–255. 2. Архітектура будівель і споруд. Теоретичні основи : навч. посіб. / [Л. М. Ковальський та ін.]; за заг. ред. Л. М. Ковальського ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. — Київ : КНУБА, 2014. — 91 с. : іл., табл. — Бібліогр.: с. 89-91. 4. Архітектурна спадщина України : щорічник / НДІ теорії та історії архітектури і містобудування ; за ред. В. Тимофієнка. — К., 2002. 5. Архітектурна спадщина Ужгорода : [альбом-каталог / уклад., передм. П. Сарваш ; упоряд., дизайн, худож.-техн. ред. О. Гаркуша ; фот. В. Сібуков]. — Ужгород : Вид-во О. Гаркуші, 2018. — 354, [1] с. : фот. 6. Вечерський, Віктор Васильович. Українська дерев'яна архітектура = Ukrainian Wooden Architecture : [фотоальбом] / В. Вечерський. — Київ : Балтія-Друк, 2017. — [31] арк. : фотоіл. 7. Вечерський, Віктор Васильович. Українська дерев'яна архітектура / В. Вечерський. — К. : Балтія-Друк, 2013. — 119 с. : іл. — Бібліогр.: с. 119. 8. Вечерський, В. В. Втрачені об'єкти архітектурної спадщини України / НДІ теорії та історії архіт. й містобудування,
---------------------------	---

- Гол. упр. містобудування і архіт. Київ. міськдержадмін. — К., 2002. — 591, [1] с. : іл., табл. — Бібліогр.: с. 551-570.
9. Віроцький, Володимир Денисович. Історія архітектури і будівництва України : навч. посіб. для студентів спеціальності 7.06010101 "Промислове та цивільне будівництво" / В. Д. Віроцький, Г. В. Гетун ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. — Київ : КНУБА, 2016. — 132 с. : іл. — Бібліогр.: с. 131.
10. Вітченко, Денис Миколайович. Патерни української самобутності в спадщині Харківської архітектурної школи першої третини ХХ ст.: джерела й особливості реабілітації : автореф. дис. ... канд. архітектури : 18.00.01 / Вітченко Денис Миколайович ; М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. — Харків, 2019. — 25 с., включ. обкл. — Бібліогр.: с. 19-21.
11. Габрель, М. М. Просторовий потенціал в архітектурно-урбаністичному проектуванні : навч. посіб. / М. М. Габрель, Г. М. Юрчишин ; М-во освіти і науки України, Івано-Франків. нац. техн. ун-т нафти і газу, Каф. архітектур. проектування. — Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2015. — 314 с. : іл. — Бібліогр.: с. 289–298.
12. Гнідець, Ростислав. Традиція і новаторство архітектури українських церков як феномен її національної ідентичності / Ростислав Гнідець // Народознавчі зошити. — 2016. — № 6. — С. 1313-1319.
13. Головка, Тарас. Мистецькі профілі крізь призму сучасника. Чим дивували світ українські знавці архітектури / Тарас Головка // Культура і життя. — 2019. — берез. (№ 9/13). — С. 14-15.
14. Гудченко, Зоя. Архітектурне обличчя українського села за сучасних умов / Зоя Гудченко // Народна творчість та етнографія. — 2010. — № 6. — С. 56-62.
15. Дослідження, збереження, відтворення та популяризація культурної спадщини : наук. зб. Закарпат. музею нар. архітектури та побуту / М-во культури України, Упр. культури Закарпат. ОДА, Закарпат. музей нар. архіт. та побуту, Повітова Рада Сату Маре, Повітовий музей Сату Маре ; [редкол.: Андял Г. В. та ін. ; упоряд. Андял Г. В., Коцан В. В.] ; пер. з румун. Т. Дацьо]. — Ужгород : Вид-во О. Гаркуші, 2014-. — (Програма прикордонного співробітництва ЄСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна - Програма фінансована з фондів Європейського Союзу).
16. Дубинський, Володимир Петрович. Теорія та критика сучасної архітектури (кінець ХІХ-ХХ – початок ХХІ сторіч) : навч. посіб. для студ. архітектур. спец. вищ. навч. закл. / В. П. Дубинський, М. Л. Мухортов ; М-во освіти і науки України, Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. — Х. : ХНУМГ, 2013. — 344 с. : кольор. іл. — Бібліогр.: с. 342–344. — Покажч.: с. 327–341.
17. Жовква, Ольга Іванівна. Архітектура православних духовних навчальних закладів України / Ольга Жовква ; під наук. керівництвом і за заг. ред. В. І. Єжова ; Укр. акад. архіт., Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт., Архітектур. ф-т. — Чернівці : Друк Арт, 2009. — 189, [2] с. : іл., табл. — Бібліогр.: с. 182–190.
18. Історико-культурні заповідники : плани орг. територій (Київ, Канів, Батурин) / за ред. В. Вечерського ; М-во культури України, НДІ пам'яткоохоронних дослідж. — Київ : Павленко, 2014. — 253 с. : іл., табл., [12] арк. мап. — Бібліогр. наприкінці розд.
19. Історико-культурні заповідники : плани організації територій / [В. В. Вечерський та ін.] ; за ред. В. Вечерського ; М-во культури України, НДІ пам'яткоохорон. дослідж. — К. : Фенікс, 2011. — 188 с. : іл., табл., [35] арк. іл., портр. — Бібліогр. наприкінці розд. та у підрядк. прим.

20. Колосок, Богдан Віталійович. Луцьк – пам'ятка архітектури та містобудування : іст.-архітектур. нарис / Богдан Колосок. — Луцьк : Твердиня, 2012. — 121 с. : іл., табл., [8] арк. фотоіл. — Бібліогр. в прим.: с. 96-97.
21. Куцевич, В. В. Історизм у сучасній архітектурі України / В. В. Куцевич // Будівництво України. - 2016. - № 2. - С. 2-6.
22. Куцевич, В. В. Сучасні напрямки формування архітектурної типології цивільних будинків і споруд в Україні / В. В. Куцевич // Будівництво України. — 2012. — № 4. — С. 17-24.
23. Маричевська, О. Будинок Полтавського земства як відправна точка українського архітектурного модерну / О. Маричевська // Образотворче мистецтво. — 2014. — № 2. — С. 26-29.
24. Міждисциплінарні методи в дослідженні та реставрації пам'яток архітектури і творів мистецтва / [М. Бевз та ін.] ; колект. монографія під ред. М. Бевза ; Нац. ун-т "Львів. політехніка", Ін-т архітектури, катедра архітектури та реставрації (Львів), Ін-т Високого Тиску Польської АН (Варшава). — Львів [та ін.] : Растр-7, 2018. — 135 с. : іл. — Бібліогр.
наприкінці ст. та у підрядк. прим.
25. Мокроусова, Олена Георгіївна. Культурна спадщина Києва в контексті історії архітектурних конкурсів ХІХ – початку ХХ століття : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 26.00.05 / Мокроусова Олена Георгіївна ; НАН України, Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури, Центр пам'яткознавства. — Київ, 2014. — 22 с. — Бібліогр.: с. 17–19.
27. Національний архітектурно-історичний заповідник "Чернігів стародавній". 50 років діяльності / [І. Бугера та ін. ; фот.: В. Кошмал, М. Турчин, С. Черняков] ; Нац. архітектур.-іст. заповідник "Чернігів стародавній". — Чернігів : Десна Поліграф, 2017. — 239 с.
28. Орленко, Микола Іванович. Проблеми та методи реставрації пам'яток архітектури України (ХІ – поч. ХХ ст.) / Микола Орленко ; [під ред. М. М. Дьоміна]. — Київ : Фенікс, 2018. — 335 с. : іл., табл. — Бібліогр.: с. 292-303.
29. Плоский, Віталій Олексійович. Архітектура будівель та споруд : [підруч. для студентів вищ. навч. закл.] / В. О. Плоский, Г. В. Гетун, В. Д. Віроцький ; під заг. ред. Г. В. Гетун. — Кам'янець-Подільський : Рута, [201-]. Кн. 3 : Історія архітектури і будівництва, 2016. — 814 с. : іл., портр. — Бібліогр.: с. 807–808.
30. Прибега, Леонід Володимирович. Охорона та реставрація об'єктів архітектурно-містобудівної спадщини України : методол. аспект / Леонід Прибега ; Центр пам'яткознавства НАН України і Укр. т-ва охорони пам'яток історії та культури, Нац. акад.образотв. мистец. і архіт. — К. : Мистецтво, 2009. — 300, [3] с. : іл., мапи, портр. — Бібліогр.
наприкінці розд.
31. Таранушенко, Стефан Андрійович. Пам'ятки архітектури Київської губернії : [фотоальбом] / Стефан Таранушенко ; [передм. А. Парамонов] ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. — Х. : Харк. приват. музей міської садиби, 2011. — 199 с. : іл. — (Україна першої третини ХХ ст. у фотографіях Стефана Таранушенка).
32. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ – початку ХХ ст. / [Білецький П.О., Горбачов Д.О., Димшиць Е.О. та ін. ; НАН України. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського ; Відп. ред. Н. Ю. Асєєва]. — К. : Наук. думка, 2000. — 236, [2] с. : іл., фот. — Авт. зазнач. на звороті тит. арк. — Бібліогр.: с. 218-235.
33. . Чень, Леся Ярославівна. Основи наукових досліджень у реставрації пам'яток архітектури: навч. посіб. / Л. Я. Чень

	; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". — 2-ге вид., випр. і допов. — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. — 150 с. : іл., табл. - Бібліогр. наприкінці тем. 34. Чепелик, Віктор Васильович. Бесіди про українську архітектуру / В. В. Чепелик ; за заг. ред. А. О. Пучкова ; [Ін-т проблем сучас. мистецтва]. — К. : Фенікс, 2013. — 223 с. : іл., портр. — Бібліогр.: с. 216–221 та у підрядк. прим. 35. Чепелик, В. В. Український архітектурний модерн / В. В. Чепелик ; [Упоряд. З. В. Мойсеєнко-Чепелик] ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури та ін. — [К.], 2000. — 377 с. : іл., [6] арк. іл. — Бібліогр.: с. 335-349. 36. Черкес, Богдан Степанович. Архітектура сучасності : остання третина ХХ – початок ХХІ століть : навч. посіб. / Б. С. Черкес, С. М. Лінда ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". — Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2010. — 380 с. : кольор. іл. — Алф. покажч.: с. 370–380. 37. Шедеври архітектури України / [авт.-упоряд. Л. В. Прибега (Лучанський) ; фот. А. Л. Прибега ; пер. англ. К. Калиновської]. — Київ : Мистецтво, 2017. — 223 с. : фотоіл. — Бібліогр.: с. 218-219 та у підрядк. прим. 38. Архітектура: Короткий словник-довідник / За заг. ред.: А.П. Мардер / ДНДІТІАМ. Київ: Будівельник, 1995. 335 с. 38. Пучков А.А. Поэтика античной архитектуры. Київ: Феникс, 2008. 992 с. 39. Всеобщая история архитектуры в 12-ти томах. Том 5 : Архитектура Западной Европы XV—XVI веков. 40. Эпоха Возрождения / Под редакцией В. Ф. Маркузона (ответственный редактор), А. Г. Габричевского, А. И. Каплуна, П. Н. Максимова, Г. А. Саркисиана, А. Г. Чинякова. — 1967. — 659 с., ил. 41. Всеобщая история архитектуры в 12-ти томах. Архитектура стран средиземноморья, Африки, Азии XIX вв. т.8. М.: изд-во литературы по строительству. 1969 Киев: КиевНИИТИ, 1988. — 296 с. 42. Буряк О. Історичні віхи становлення та розвитку Харківської архітектурної школи / О. Буряк, Н. Хороян, Т. Куценко. // «Новий колегіум», ХНУРЕ. – 2020. – №2. – С. 111-116.
Додаткова	1. ДБН А.2.2-14:2016 «Склад та зміст науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування» (зі Зміною № 1) ; 2. ДСТУ-Н Б В.3.2-4:2016 «Настанова щодо виконання ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках архітектури та містобудування»; 3. Закон України «Про охорону культурної спадщини».
Інформаційні ресурси	1. Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rada.kiev.ua/ 2. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/. 3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/. 4. http://online.budstandart.com/ua/ 5. https://www.minregion.gov.ua/ 6. https://www.kmu.gov.ua/ 7. http://kreativ.group/poslugi/arhitekturne-proektuvannya/